

nihil agat præter regulæ exempla; septimò, si ad omnia quæ sibi imperantur, velut operarium malum se judicaverit et indignum; octavò, si semetipsum cunctis inferiorem pronuntiet; nonò, si linguam suam cohibeat, et non sit clamosus in voce; decimò, si non sit facilis ac promptus in risu. Talibus namque indiciis humilitas vera dignoscitur.

Sed et hæc quoquè tibi in congregatione necessariò custodienda sunt, ut, scilicet secundùm Psalmistæ sententiam, sis tamquam surdus non audiens, et sicut mutus non apariens os suum ^a, nihil discernens, nihil dijudicans ex his quæ tibi fuerint imperata.

Ergò patientiam tuam non debes sperare de aliorum virtute, id est, ut tunc eam tantummodo possideas, cùm a nemine fueris irritatus.

Principium nostræ salutis (sicut jam dictum est) timor Domini est. De timore Domini nascitur compunctionis salutaris; de compunctione cordis procedit contemptus omnium facultatum ac nuditas; de nuditate humilitas procedit; de humilitate generatur mortificatio voluntatum; mortificatione voluntatum extirpantur universa vitia; expulsione vitiorum virtutes fructificant atque succrescent; pullulatione virtutum puritas cordis acquiritur; puritate cordis apostolicæ charitatis perfectio possidetur.

^a Psalm. xxxvii.

VIDA DE SAN MARTIN, OBISPO DE TOURS.

POR EL MISMO AUTOR.

CAPÍTULO I.

Patria y padres de Martin: piadosas inclinaciones de éste: á la edad de quince años se ve obligado á servir en la milicia: virtudes en que brilló siendo aun catecúmeno.

Martinus Sabariæ ¹, Pannoniarum ² oppido, oriundus fuit, sed intra Italiam Ticini ³ alitus est, parentibus secundùm saeculi dignitatem non infimis, gentilibus tamen. Pater ejus miles primùm, post tribunus militum fuit ⁴. Ipse ⁵ armatam militiam in adolescentia secutus, inter scholares alas ⁶ sub rege Constantio, deinde sub Juliano Cæsare militavit: non tamen sponte, quia a primis ferè annis divinam potius servitutem sacra illustris pueri spiravit infantia. Nam cùm esset annorum decem, invitis parentibus ad ecclesiam confugit, seque catechumenum fieri postulavit. Mox mirum in modum totus in Dei opera conversus, cùm esset annorum duode-

¹ Sabaria, hoy Sarwar en la baja Panonia.

² En tiempo de los romanos se distinguijan la alta y baja Panonia. Esta region de Europa, inmediata al Danubio, forma hoy parte de la Slavonia y la Croacia, que pertenecen al Austria.

³ Hoy Pavía, ciudad de Italia sobre el Tesino.

⁴ Los romanos llamaban tribuno al oficial que mandaba un cuerpo de tropa de quinientos á seiscientos hombres, á cuya fuerza se daba el nombre de cohorte: por consiguiente, *tribuno* no es casi como si dijéramos *coronel*.

⁵ El, es decir, san Martin.

⁶ En la caballería supernumeraria. A esta clase de soldados se les daba más pre que á los otros.

bat. Etenim, transacto tribunatūs sui tempore, renuntiaturum se sāculo pollicebatur. Quā Martinus exspectatione suspensus, per biennium ferē, postea quām est baptismum consecutus, solo scilicet nomine militavit.

CAPÍTULO III.

Pide el retiro: gran valor y confianza en Dios.

Interea irruentibus intra Gallias Barbaris, Julianus Cæsar, coacto in unum exercitu, apud Vangionum¹ civitatem donativum cœpit erogare militibus. Et (utest consuetudinis) singuli citabantur, donec ad Martinum ventum est. Tum verò opportunum tempus existimans, quo peteret missionem (neque enim integrum sibi fore arbitrabatur, si donativum, non militaturus, acciperet): Hactenus, inquit ad Cæsarem, militavi tibi: nunc patere ut militem Deo; donativum tuum pugnaturus accipiat alter: Christi ego miles sum, pugnare mihi non licet. Tum verò adversùs hanc vocem tyrannus infremuit, dicens eum metu pugnæ, quæ posterā die erat futura, non religionis gratiā, detrectare militiam. At Martinus intrepidus, imò illato sibi terrore constantior: Si hoc, inquit, ignaviæ adscribitur, non fidei, crastinā die ante aciem inermis adstabo, et in nomine Domini Jesu, signo crucis, non clypeo protectus aut galea, hostium cuneos penetrabo securus. Retrudi ergò in custodiam jubetur, facturus fidem dictis, ut inermis barbaris objiceretur.

Posterā die hostes legatos de pace miserunt, sua omnia seque dedentes. Undè quis dubitet hanc verè beati viri fuisse victoriam, cui præstatum sit ne inermis ad prælium mitteretur? Et quamvis pius Dominus servare militem suum inter hostium gladios et tela potuisset, ta-

¹ Worms, en otro tiempo ciudad de la Galia Céltica, capital de los Vangiones.

men ne vel aliorum morte sancti violaretur obtutus, exemit pugnæ necessitatem. Neque enim aliam pro militie suo Christus debuit præstare victoriam, quām ut, subactis sinè sanguine hostibus, nemo moreretur.

CAPÍTULO IV.

Dejada la milicia, se presenta al obispo San Hilario, que le ordena de exorcista: cae en manos de los ladrones, y con su constancia y consejos convierte a uno de ellos: confunde al demonio: reduce a su madre a la fe: sufre mucho de parte de los arrianos: funda un monasterio en Milan: curase milagrosamente del veneno.

Exindè relictâ militiâ, sanctum Hilarium¹ Pictaviæ episcopum civitatis, cuius tunc in Dei rebus spectata et cognita fides habebatur, expetivit, et aliquandiu apud eum commoratus est. Tentavit autem idem Hilarius, imposito diaconatūs officio, sibi eum arctius implicare, et ministerio vincire divino. Sed cùm sapissimè restisset, indignum se esse vociferans, intellexit vir Dei altioris ingenii, hoc eum modo posse constringi, si id ei officii imponeret, in quo quidam locus injuriæ videtur. Itaque exorcistam eum esse præcepit. Quam ille ordinationem, ne despexisse tanquam humiliorem videretur, non repudiavit. Nec multò post admonitus per soporem, ut patriam parentesque, quos adhuc gentilitas detinebat, religiosa sollicitudine visitaret, ex voluntate sancti Hilarii profectus est, multisque ab eo obstrictus precibus et lacrymis ut rediret, mæstus, ut ferunt, peregrinationem illam aggressus est, contestatus fratres, multa se adversa passurum: quod postea probavit eventus.

Ac primùm inter Alpes devia secutus, incidit in la-

¹ Ilustre obispo de Poitiers, doctor de la Iglesia, confesor de la fe, intrépido campeón de la verdad contra el arrianismo: elevado al episcopado hacia el año 350: falleció en 367.

tronos. Cùmque unus securim elevatam in caput ejus librâsset, ictum ferientis dextræ sustinuit alter. Vinctis tamen post tergum manibus, uni servandus et custodiendus traditur. Qui cùm eum ad remotiora duxisset, percontari ab eo cœpit quisnam esset. Respondit Christianum se esse. Quarebat etiam ab eo, an timeret. Tunc verò constantissimè profitebatur, nunquam se tam suissecurum, quia sciret misericordiam Domini maximè in temptationibus assuturam: se magis illi dolere, qui Christi misericordiâ, utpote latrocinia exercens, esset indignus. Ingressusque Evangelicam disputationem, verbum Dei latroni prædicabat. Quid longius morer? Latro credidit, prosecutusque Martinum viæ redidit, orans ut pro se Dominum precaretur. Idemque postea religiosam ducere vitam visus est, adeò ut hæc, quæ supra retulimus, ab eo audita dicantur.

Igitur Martinus inde progressus, cùm Mediolanum præterisset, diabolus in itinere, humanâ specie assumptâ, se ei obviâ tulit, quò tenderet requirens. Cùmque id a Martino responsi accepisset, se quò Dominus vocaret intendere, ait ad eum: Quocumque ieris, vel quæcumque tentaveris, diabolus tibi adversavit. Tunc ei propheticâ voce respondit: Dominus mihi adjutor est, non timebo quid faciat mihi homo*: statimque e conspectu ejus inimicus evanuit. Itaque ut animo ac mente conceperat, matrem gentilitatis absolvit errore, patre in malis perseverante: plures tamen suo salvavit exemplo. Deindè cùm hæresis Ariana per totum orbem, et maximè intra Illiricum¹ pullulasset, cùm adversus perfidiam sacerdotum solus penè acerrimè repugnaret, multisque suppliciis esset affectus (nam et publicè virgis

¹ Vasta region de la antigua Europa, que en el segundo siglo comprendia todos los países que están al sur del Danubio, hasta el Inn, y aun la Macedonia y la Tesalia.

* Psalm. cxvii.

cæsus est), et ad extremum de civitate exire compulsus; Italiam repetens, cùm intra Gallias quoquè discessu sancti Hilarii, quem ad exilium hæreticorum vis coegerat, turbatam Ecclesiam comperisset, Mediolani sibi monasterium statuit. Ibi quoquè eum Auxentius, auctor et princeps Arianorum, gravissimè insectatus est: multisque affectum injuriis de civitate exturbavit.

Cedendum itaque tempori arbitratus, ad insulam Galinariam nomine secessit, comite quodam presbytero, magnarum virtutum viro. Hic aliquandiu radicibus vixit herbarum. Quo tempore helleborum, venenatum, ut ferunt, gramen in cibum sumpsit. Sed cùm vim veneni in se grassantis, vicinâ jam morte, sensisset, imminens periculum oratione repulit, statimque omnis dolor fugatus est. Nec multò post, cùm sancto Hilario comperisset regis poenitentiâ potestatem indultam fuisse redeundi Romam, ei tentavit occurtere; profectusque est ad urbem.

CAPÍTULO V.

Resucita un muerto.

Cùm jam Hilarius præteriisset, ita eum est vestigiis prosecutus: cùmque ab eo gratissimè esset susceptus, haud longè sibi ab oppido monasterium collocavit. Quo tempore quidam ei se catechumenus junxit, cupiens viri sanctissimi institui disciplinis. Paucisque interpositis diebus, languore correptus, vi febrium laborabat. Ad tum Martinus forte discesserat: et cùm per triduum defuisset, regressus exanime corpus inventit. Ita subita mors fuerat, ut absque baptimate humanis rebus excederet. Corpus in medio positum, tristi mœrentium fratrum frequentabatur officio, cùm Martinus flens et ejulans accurrat.

Tum verò totâ Spiritum Sanctum mente concipiens, egredi cellulam, in qua corpus jacebat, cæteros jubet,

ac, foribus obseratis, super exanimata defuncti fratris membra prosternitur. Et cùm aliquandiu orationi incubisset, sensissetque per spiritum Domini adesse virtutem, erectus paululum, et in defuncti ora defixus¹, orationis suæ ac misericordiæ Domini intrepidus expectabat adventum. Vixque duarum fere horarum spatium intercesserat, vidit defunctum paulatim membris omnibus commoveri, et laxatis in usum videndi palpitare luminibus². Tum verò magnâ ad Dominum voce conuersus, gratias agens, cellulam clamore compleverat.

Quo auditio, qui pro foribus adstiterant, statim irruunt. Mirum spectaculum, quòd videbant vivere quem mortuum reliquissent! Ita redditus vitæ, statim baptisma consecutus, plures postea vixit annos, primusque apud nos Martini virtutum vel materia vel testimonium fuit. Idem tamen referre erat solitus, se corpore exutum ad tribunal Judicis ductum, deputatatumque obscuris locis et vulgaribus turbis, tristem excepsisse sententiam: tunc per duos Angelos Judici fuisse suggestum, hunc esse pro quo Martinus oraret: ita per eosdem Angelos se jussum reduci, et Martino redditum, vitæque pristinæ restitutum. Ab hoc primo tempore ita beati viri nomen enituit, ut qui sanctus jam ab hominibus habebatur, potens etiam et verè Apostolicus haberetur.

CAPÍTULO VI.

Otro milagro igual.

Nec multò post dum agrum Lupicini cujusdam, honorati secundūm sæculum viri præteriret, clamore et luctu turbæ plangentis excipitur. Ad quam cùm sollicitus adstitisset, et quis esset hic fletus inquireret, indicatur unum e familia servulum laqueo sibi vitam ex-

¹ Y fija la vista en el rostro del difunto.

² Los ojos.

torsisse. Quo cognito, cellulam in qua corpus jacebat ingreditur, exclusisque omnibus turbis, superstratus corpori, aliquantisper oravit. Mox vividente vultu, inardescentibus oculis, in ora illius defunctus erigitur, lentoque conamine eniis assurgere, apprehensâ beati viri dextrâ, in pedes constitit, atque ita cum eo usque ad vestibulum domûs, turbâ omni inspectante, processit.

CAPÍTULO VII.

Es nombrado obispo de Tours: cómo se portó en tan alto puesto: erige un monasterio para vivir en él: austeridad de vida en aquel monasterio.

Sub idem ferè tempus ad Episcopatum Turonicæ petebatur Ecclesiæ. Sed cùm erui a monasterio suo non facile posset, Ruricius quidam, unus e civibus, uxoris languore simulato, ad genua illius provolutus, ut egredieretur obtinuit. Ita dispositis jam in itinere ci-vium turbis, sub quadam custodia ad civitatem usque deducitur. Mirum in modum incredibilis multitudo non solum ex illo oppido, sed etiam ex vicinis urbibus, ad suffragia ferenda convenerat. Una omnium voluntas¹, eadem vota, eademque sententia, Martinum Episcopatu esse dignissimum; felicem fore tali Ecclesiam sacerdote. Pauci tamen repugnabant, dicentes scilicet, contemptibilem esse personam, indignum esse Episcopatu hominem despicabilem, veste sordidum, crine deformem. Ita a populo sententiæ sanioris hæc illorum irrisa dementia est, qui illustrem virum, dum vitiuperare cupiunt, prædicabant. Nec verò aliud his facere licuit, quam quod populus Domino volente cogebat.

Jam verò sumpto Episcopatu, qualem se quantumque præstiterit, non est nostræ facultatis evolvere. Idem

¹ Supl. fuit.

enim constantissimè perseverabat, qui priùs fuerat. Eadem in corde ejus humilitas, eadem in vestitu ejus vilitas erat. Atque ita plenus auctoritatis et gratiae, implebat Episcopi dignitatem, ut non tamen propositum monachi virtutemque desereret. Aliquandiu ergò adhærente ad ecclesiam cellulâ usus est.

Deinde cùm inquietudinem se frequentantium ferre non posset, duobus ferè extra civitatem millibus monasterium sibi statuit. Qui locutam secretus et remotus erat, ut eremi solitudinem non desideraret. Ex uno enim latere precisâ montis excelsi rupe ambiebatur, reliquam planitiem Liger fluvius reducto paululum sinu clausera. Unâ tantum eâdemque arctâ admodum viâ adiri poterat. Ipse ex lignis contextam cellulam habebat; multique ex fratribus in eumdem modum; plerique saxo superjecti montis cavato receptacula sibi fecerant. Discipuli verò octoginta erant, qui ad exemplum beati magistri instituebantur. Nemo ibi quidquam proprium habebat, omnia in medium conferebantur. Non emere, aut vendere (ut plerisque monachis moris est) cuiquam licebat. Ars ibi, exceptis scriptoribus, nulla habebatur: cui tamen operi minor ætas deputabatur; majores orationi vacabant. Rarus cuiquam extra cellulam suam egressus, nisi cùm ad locum orationis conveniebant.

Cibum unâ omnes post horam jejunii accipiebant. Vinum nemo noverat, nisi quem infirmitas coëgisset. Plerique camelorum setis vestiebantur: mollior ibi habitus pro crimine erat. Quod eò magis sit mirum necesse est, quòd multi inter eos nobiles habebantur, qui longè aliter educati, ad hanc se humilitatem et patientiam coegerant; pluresque ex his postea Episcopos vidimus. Quae enim esset civitas aut Ecclesia quæ non sibi de Martini monasterio cuperet sacerdotem?

CAPÍTULO VIII.

Con sola la señal de la cruz hace quedar inmóvil á una muchedumbre de gentiles.

Accidit autem in sequenti tempore, dum iter ageret, ut gentilis cujusdam corpus, quod ad sepulcrum cum superstitione funere deferebatur, obvium haberet. Conspicatusque eminùs venientem turbam, quidnam id esset ignarus, paululùm stetit. Nam cùm ferè quingentorum passuum intervallum esset, et difficile fuerit dignoscere quid videret, tamen quia rusticam manum cerneret, et agente vento linteamina corpori superjecta volitarent, profanos sacrificiorum ritus agi credidit; quia esset hæc Gallorum rusticis consuetudo, simulacra dæmonum candido tecta velamine miserâ per agros suos circumferre dementiâ.

Elevato ergò in adversum signo crucis, imperat turbae non moveri loco, onusque deponere. Hic verò mirum in modum videres¹, miseros primùm velut saxa riguisse; deinde cùm primò movere se summo conamine niterentur, ultrà accedere non valentes, ridiculam in vertiginem rotabantur, donec victi, corporis onus deponunt attoniti, et semet invicem adspectantes, quidnam sibi accidisset taciti cogitabant. Sed cùm beatus vir comperisset, exequiarum illam esse frequentiam, non sacrorum, elevatâ rursùm manu, dat eis abeundi et tollendi corporis potestatem. Ita eos et cùm voluit, stare compulit; et cùm libuit, abiare permisit.

CAPÍTULO IX.

Otro milagro obrado con la señal de la cruz: muchos gentiles creen en Jesucristo.

Item dum in vico quodam templum antiquissimum diruisset, et arborem pinum, quæ fano erat proxima,

¹ Era de ver como.

esset agressus excidere; tum verò antistes loci illius cæteraque gentilium turba cœpit obsistere. Et cùm iisdem illi, dum templum evertitur, imperante Domino, acquievissent, succidi arborem non patiebantur. Ille quidem eos sedulè commonere, nihil esse religionis in stipite, Dominum potius, cui serviret ipse, sequerentur: arborem illam excidi oportere, quia esset dæmoni dedicata.

Tum unus ex illis, qui erat audacior cæteris: Si habes, inquit, aliquam de Deo tuo, quem dicis te colere, fiduciam, nosmetipsi succidimus hanc arborem: tūruentem excipe, et si tecum est tuus, ut dicis, Dominus, evades. Tum ille intrepidè confusus in Domino, facturum se pollicetur. Hic verò ad istiusmodi conditionem omnis illa gentilium turba consentit, facilemque arboris suæ habere jacturam, si inimicum sacrorum suorum casu illius obruissent. Itaque cùm unam in partem pinus illa esset acclivis (ut non esset dubium quam in partem succisa corrueret), eo loco vincetus statuitur pro arbitrio rusticorum, quo arborem esse casuram nemo dubitabat. Succidere igitur ipsi suam pinum cum ingenti gaudio lætitiaque cœperunt.

Aderat eminùs turba mirantium. Jamque paulatim nutare pinus cœpit, et ruinam suam casura minitari. Pallebant eminùs monachi, et periculo jam propiore conterriti, spem omnem fidemque perdidérant, solam Martini mortem expectantes. At ille confusus in Domino, intrepidus operiens, cùm jam fragorem sui pinus concidens edidisset, jam cadenti, et superse ruenti, elevata protinus obviā manu, salutis signum opposuit. Tum verò turbinis modo retroactam putares: ita diversam in partem ruit, adeò ut rusticos, qui in tuto loco steterant, penè prostraverit. Tum verò in cœlum clamore sublati, gentiles stupere miraculo, monachi flere præ gaudio, Christi nomen in commune ab omnibus prædicari: satisque constitit, eo die salutem illi venisse regioni.

Nam nemo ferè ex immani illâ multitudine gentilium fuit, qui non, impositione manûs desideratâ, in Dominum Jesum Christum, relicto impietatis errore, crediderit. Et verè ante Martinum pauci admodum, imò penè nulli, in iis regionibus Christi nomen receperant. Quod adeò virtutibus illius exemplo convaluit, ut jam ibi nullus locus sit qui non aut ecclesiis frequentissimus aut monasteriis sit repletus. Nam ubi fana destruxerat, statim ibi aut ecclesias aut monasteria construebat.

CAPÍTULO X.

Asistido de ángeles destroye un templo gentil:
otros milagros.

In vico autem, cui Leprosum nomen est, cùm idem templum opulentissimum superslitiosæ religionis voluisset evertere, restitit ei multitudo gentilium, adeò ut non absque injuria sit repulsus. Itaque secessit ad proxima loca, ibique per triduum cilicio tectus et cinere, jejunans semper atque orans, precabatur Dominum ut, quia templum illud evertere humana manus non potuerit, virtus illud divina dirueret. Tum subito ei duo aneli hastati atque scutati instar militiae cœlestis se obtulerunt, dicentes missos se a Domino ut rusticam multitudinem fugarent, præsidiumque Martino ferrent, ne quis, dum templum dirueretur, obsisteret: rediret ergò, et opus cœptum devotus impleret.

Ita regresus ad vicum, spectantibus gentilium turbis et quiescentibus, dum profanam ædem usque ad fundamenta dirueret, aras omnes atque simulacra redegit in pulverem. Quo viso, rustici cùm se intelligerent divino nutu obstupefactos atque perterritos, ne Episcopo repugnaret, omnes ferè in Jesum Dominum erediderunt, clamantes palam et confitentes, Deum Martini esse collendum, idola negligenda, quæ sibi adesse non possent.

Quid etiam in pago Æduorum gestum sit, referam,

ubi, dum templum itidem everteret, furens gentilium rusticorum in eum irruit multitudo. Cumque unus audacior cæteris, stricto eum gladio peteret, rejecto pallio, nudam cervicem percussori præbuit. Nec cunctatus est ferire gentilis: sed cum dexteram altius extulisset, resupinus ruit, consternatusque divino metu, veniam precabatur.

Nec dissimile huic fuit illud: Cum eum idola destruentem cultro quidam ferire voluisse, in ipso ictu ferrum ei de manibus excussum, non comparuit. Plenquam autem contradicentibus sibi rusticis, ne eorum fana destrueret, ita prædicatione sanctâ gentilium animos mitigabat, ut, luce eis veritatis ostensâ, ipsi sua tempa subverterent. Curationum verò tam potens in eo gratia erat, ut nullus ferè ad eum ægrotus accesse rit, qui non continuò receperit sanitatem: quod vel ex consequenti liquebit exemplo.

CAPÍTULO XI.

Sana milagrosamente á una paralítica con aceite bendecido.

Treviris puella quædam dirâ paralysis ægritudine tenebatur, ita ut jam per multum tempus nullo ad humanos usus corporis officio fungeretur; omni ex parte præmortua, vix tenui spiritu palpitabat. Tristes ad solam funeris expectationem assistebant propinqui, cum subito nuntiatur, ad civitatem illam venisse Martinum. Quod ubi pueræ pater comperit, cucurrit examinis, pro filia rogaturus. Et forte Martinus jam ecclesiam fuerat ingressus. Ibi inspectante populo, multisque aliis Episcopis præsentibus, ejulans senex genua ejus amplectitur, dicens: Filia mea moritur misero genere languoris, et quod ipsâ est morte crudelius, solo spiritu vivit, jam carne præmortua. Rogo ut eam adeas atque benedicas: confido enim quod per te reddenda sit sanitati.

Qua ille voce confusus obstupuit, et refugit, dicens hoc suæ non esse virtutis; senem errare judicio; non esse se dignum, per quem Deus signum virtutis ostenderet. Perstare cœpit vehementius flens pater, et orare ut examinem visitaret: postremò a circumstantibus Episcopis ire compulsus, descendit ad domum pueræ. Ingens turba præ foribus, expectans quidnam Dei servus esset facturus. Ac primùm (quæ erant illius familiaria in istiusmodi rebus arma) solo prostratus oravit. Indè ægram intuens, dari sibi oleum postulat. Quod cum benedixisset, in os pueræ vim sancti liquoris infudit, statimque vox redditâ est. Tum paulatim singula contactu ejus cœperunt membra viviscere, donec firmatis gressibus, populo teste, surrexit.

CAPÍTULO XII.

Echa al demonio del cuerpo de un poseso.

Eodem tempore Tetradii cujusdam proconsularis viri servus dæmonio correptus, dolendo exitu cruciabatur. Rogatus ergò Martinus ut ei manum imponeret, deduci eum ad se jubet. Sed nequam spiritus nullo proferri modo ex cella, in qua erat, potuit: ita in advenientes rabidis dentibus sæviebat. Tum Tetradius ad genua beati viri advolvitur, orans ut ad domum, in qua dæmoniacus habebatur, ipse descenderet. Tum verò Martinus negat, se profani et gentilis hominis domum adire posse. Nam Tetradius eo tempore adhuc gentilitatis errore implicitus tenebatur. Spondet ergò se, si de puerō dæmon fuerit ejectus, Christianum fore. Ita impositâ manu puerō, immundum ab eo spiritum ejicit. Quo viso, Tetradius in Dominum nostrum Jesum Christum creditil, statimque catechumenus factus, nec multò post baptizatus est, semperque Martinum salutis suæ auctorem miro coluit affectu.

CAPÍTULO XIII.

Varias otras curaciones.

Apud Parisios verò, dum portam civitatis illius, magnis secum turbis euntibus, introiret, leprosum miseri- bili facie, horrentibus cunctis, osculatus est atque benedixit: statimque omni malo emundatus, postero die ad ecclesiam veniens nitenti cute, gratias pro sanitate quam receperat agebat. Sed nec hoc prætereundum est, quòd fimbriæ vestimentis ejus cilicioque detractæ, crebras super infirmantibus egere virtutes; nam cùm aut digitis illigatae, aut collo inditæ sunt, persæpè ab ægrotantibus morbos effugaverunt.

Arborius autem, vir præfectorius, sancti admodum et fidelis ingenii, cùm filia ejus gravissimis quartanæ febribus ureretur, epistolam Martini, quæ casu ad eum delata fuerat, pectori puellæ in ipso accessu ardoris inseruit; statimque fugata febris est. Quæ res apud Arborium tantum valuit, ut statim puellam Deo voveret et perpetuae virginitati dicaret. Profectusque ad Martinum, puellam ei præsens ob virtutum ejus testimoniūm, quæ per absentem licet curata esset, obtulit. Neque ab alio eam quām a Martino, habitu virginitatis imposito, passus est consecrari.

Paulinus verò, vir magni postmodum futurus exempli, cùm oculum graviter dolere cœpisset, et jam pupillam ejus crassior nubes superducta texisset, oculum ei Martinus peniculo contigit, pristinamque ei sanitatem, sublato omni dolore, restituit.

Ipse autem cùm casu quodam esset de cœnaculo de- volutus, et per confragosos scalæ gradus decidens, mul- tis vulneribus esset affectus, cùm exanimis jaceret in cellula et immodicis doloribus cruciaretur, nocte ei An- gelus visus est eluere vulnera, et salubri unguento con- tusi corporis membra contingere. Atque ita postero die

restitutus est sanitati, ut nihil unquam pertulisse in- commodi putaretur. Sed quia longum est ire per sin- gula, sufficient hæc, vel pauca de plurimis, satisque sit, nos et in excellentibus non subtrahere veritatem, et in multis vitare fastidium.

CAPÍTULO XIV.

Cómo se portó san Martin con el emperador Máximo, hombre de carácter feroz: cuánto aprecio hacia del sacerdocio: va- ticina la muerte de Máximo.

Cùm ad imperatorem Maximum¹, ferocis ingenii vi- rum, et bellorum civilium victoriâ elatum, plures ex diversis partibus Episcopi convenissent, seque regiæ clientelæ sacerdotalis dignitas subdidisset, in solo Martino Apostolica auctoritas permanebat. Nam etsi pro aliquibus supplicandum regi fuit, imperavit potiùs quām rogavit. Et a convivio ejus frequenter rogatus abstinuit, dicens se mensæ ejus participem esse non posse, qui duos imperatores, unum regno, alterum vitâ expulisset². Postremò cùm Maximus se non sponte sumpsisse imperium affirmaret, sed impositam sibi a militibus divino nutu necessitatē regni, armis defen- disse; et non alienam ab eo Dei voluntatem videri, pe- nes quem tam incredibili eventu victoria fuisse, nul- lumque ex adversariis, nisi in acie, occubuisse; tandem victus vel ratione, vel precibus, ad convivium venit, mirum in modum gaudente rege quòd id impetrâasset.

Convivæ autem aderant, velut ad diem festum evo- cati, summi atque illustres viri, præfectorus itemque consul Evodius, quo nihil unquam justius fuit, comi-

¹ Elegido en 381, batido y muerto en Aquileya en 388.

² Estos dos emperadores son Graciano y Valentíniano se- gundo.